



Palanca del Carbur. Passarel·la del Carbur

Montesquiu

Ubicació

Comarca:	Osona
Lloc/Adreça:	Les restes visibles conservades es localitzen davant l'edifici de les antigues oficines de la Fàbrica del Carbur, a prop del marge del riu.
Emplaçament	Permetia creuar el riu Ter prop del nucli urbà, vers l'extrem nord del poble, fins la zona de la Fàbrica del Carbur.

Coordenades:

Latitud:	42.113195019898
Longitud:	2.2080606054513
UTM Est (X):	434530
UTM Nord (Y):	4662648

Classificació

Número de fitxa	08131 - 111
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Obra civil
Estil / època:	Contemporani
Segle	XX
Estat de conservació	Dolent
Notes de conservació:	Actualment només es conserva visible, l'estrep de la banda esquerra del riu.
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	Xarxa natura 2000
Europea – Atributs inspire:	Natura 2000
Observacions protecció:	El Pla especial del Parc del Castell de Montesquiu va ser aprovat en data 30 de juliol de 1986 i publicada la seva aprovació en el DOGC núm. 755 de 20 d'octubre de 1986 i modificat en data en data 2 d'abril de 1998 i publicada la seva aprovació en el DOGC núm. 2.672 de 2 de juliol de 1998.
Data aprovació:	dc., 30/07/1986 - 12:00

Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Pública
Titular:	Diputació de Barcelona. Rambla de Catalunya, 126. 08008 Barcelona.
Fitxes associades:	
	Carbur de Baix
	Casilla del Carbur
	Parc del Castell de Montesquiu
	Riu Ter
	Passeig del riu Ter
	Font d'en Nando
Autoria de la fitxa	Sara Simon Vilardaga
Data de registre de la fitxa:	dj., 10/08/2023 - 09:48

Descripció

Les restes conservades de la palanca del Carbur corresponen a una estructura conformada per dues parets de forma trapezoïdal disposades en paral·lel, fetes de formigó encofrat i amb diverses peces de ferro ancorades a la part superior. Imatges antigues conservades permeten veure que aquest element correspon a l'estructura de suport del cablejat d'una palanca o pont penjat que es va construir just davant de les dependències de l'antiga fàbrica del carbur. Es tractava d'un pont de poca amplada, que permetia la comunicació entre la zona del Carbur de Baix i el nucli urbà (a l'alçada de l'actual zona d'esplai Font d'en Nando).

Es tractava d'una palanca feta a partir de suports de formigó a cada estrep i alguns pilars, que suportaven tirants metàl·lics que sustentaven la resta de l'estructura del pont, i amb un tauler de fusta.

Observacions:

La palanca o passera del Carbur, així com els diversos ponts i palanques que hi hagut sobre el riu Ter per comunicar el poble amb l'altra banda del riu, han rebut diverses denominacions, algunes molt similars a les altres, tot i no tractar-se del mateix viaducte. Aquesta circumstància pot generar certa confusió amb algunes de les referències o cites relacionades amb unes o altres estructures.

Imatges antigues conservades permeten constatar l'existència al llarg dels anys de diferents palanques de comunicació entre la zona del poble i la fàbrica del carbur; la ubicació d'aquestes ha anat variant. Hi va haver l'antic Pont Metàl·lic a l'alçada de l'antiga Fonda, la palanca o passera del carbur o pont penjat a l'alçada de l'actual zona d'esplai de la Font d'en Nando i comunicant amb el davant de la fàbrica del carbur, la palanca dels horts també anomenada "pont de ferro" situada a la zona de la Pèrgola i connectant amb els Horts de la Vila, i aigües més avall, es va construir el pont apte per vehicles d'accés al castell.

Sembla que durant alguns períodes que no hi havia una palanca o pont en condicions per creuar el riu Ter, es devia fer a través d'una mena de passera molt senzilla (o una mena de gual a poca distància aigües amunt de la palanca del carbur); fet que dificultava poder creuar en cas de petit augment del cabal.

La manca d'un accés en condicions entre el poble i l'altra banda del riu ha estat una constant al llarg de la història del municipi. Aquest fet va condicionar també les possibilitats de creixement i expansió

de l'antiga fàbrica del carbur, a més, la majoria de viaductes permetien només l'accés per vianants (exceptuant l'antic pont metàl·lic situat a peu de l'antiga Fonda i l'actual pont d'accés al castell).

Les imatges antigues han estat proporcionades per l'Ajuntament de Montesquiu, permeten veure algunes de les altres palanques que hi va haver per creuar el riu a l'alçada del Carbur de Baix.

Història

Des de finals del segle XIX fins l'actualitat, la comunicació entre les dues bandes del riu Ter a l'alçada del nucli urbà, o sigui, entre el poble i la zona de l'antiga fàbrica del Carbur, s'ha realitzat a través de diferents ponts i palanques que han anat canviant al llarg d'aquest període. Així, diferents riuades del Ter han anat afectant les estructures de comunicació existents, la destrucció de cadascun dels viaductes va requerir la construcció de nous passos per creuar el curs fluvial.

En aquest sentit, consta que entre el 22 de març i el 24 de novembre de 1899 es va construir un pont metàl·lic per iniciativa de la família Juncadella, llavors propietària del Castell de Montesquiu, del Carbur de Baix i de diverses propietats a Montesquiu, com l'edifici de l'antiga Fonda (al costat del qual es va construir el Pont Metàl·lic). Aquest vial permetia creuar el riu, entre altres, per anar als safareigs situats a la banda de llevant del Ter, així com amb el passeig de Llaers, als horts i a la fàbrica del Carbur, a més de connectar amb el camí cap al Castell, amb diverses masies, amb la Font de Codineta o amb el camí de la Font de les Planeses.

Aquell Pont Metàl·lic va ser destruït per l'aiguat de l'any 1940.

A la carta del 21 de març de 1942 dirigida al president de la diputació de Barcelona l'alcalde de Montesquiu escriu: "ya oficiosamente hemos venido pidiendo, la construcción de un puente sobre el rio Ter, de este pueblo, destruido por las inundaciones padecidas en Octubre de 1940 [...] Un considerable numero de vecinos son productores obreros de la "Electra Industrial de Carburos S.A." [...] los que al venir una crecida ordinaria, muy corriente en época de lluvias, se verian en la necesidad de hacer un recorrido de 4 a 5 km de ida y otros tanto de regreso para realizar su trabajo ordinario, a parte del perjuicio que está ocasionando a la empresa la falta de puente." (MOLINA, 2023).

La passarel·la es degué construir entre l'abril de 1942 i el gener de 1945. A l'Arxiu Històric de Montesquiu hi ha una foto que data de gener de 1945 on hi apareix la passera.

Les imatges aèries de l'any 1945 permeten constatar que ja es disposava d'una passera aigües amunt del nucli (a la zona inicial de l'actual font d'en Nando), que permetia creuar el riu vers la fàbrica del Carbur de Baix, on actualment trobem les restes de l'estructura de la palanca del carbur. En aquest moment, no hi havia cap més pont o passera per comunicar el nucli amb el Carbur de Baix.

Al 1956 les imatges aèries permeten observar l'existència del que sembla dos punts per creuar el riu a l'alçada de la fàbrica del carbur, a través de la palanca i sembla que poc més amunt hi havia una mena de passera o gual probablement més arran d'aigua.

El 12 de novembre de 1982 hi va haver un episodi d'aiguats que va destruir el pont penjat o palanca del Carbur, deixant novament sense comunicació el nucli urbà i la fàbrica del carbur.

Entre els anys 1983 i 1984 es va construir una nova passera, en aquest cas, situada més al sud respecte l'anterior, aquesta es va situar a la zona de la Pèrgola i permetia comunicar directament amb els Horts de la vila. També als anys 80 del segle XX es va construir el pont que porta al castell, però encara va trigar força

anys a tenir els accessos condicionats.

Pel que fa a la palanca que portava als Horts de la vila, aquesta era una estructura de pilars de formigó armat, un paviment també de formigó i baranes de ferro. Aquest es va construir una mica més a prop del nucli urbà, amb accés des de la zona de la Pèrgola i va estar en ús fins l'octubre de l'any 2018 quan una nova crescuda del riu Ter la va destruir. Actualment està pendent de reconstrucció, obra que es preveu que es pugui realitzar en una data propera.

Actualment, el riu es pot creuar des del pont que porta al castell a l'alçada del carrer Santiago Rusiñol.

Bibliografia

-ANGLADA I FREIXER, ALBERT (1994): Història del poble de Montesquiu. Un itinerari per a descriure els fets, els ambients i els personatges d'un singular municipi català. Montesquiu: Ajuntament de Montesquiu.

-CENTRE DE DOCUMENTACIÓ I RECERCA HISTÒRICA DE MONTESQUIU (2004-2014) (2015): Montesquiu, el valor de la gent. Ripoll: Maideu, SL.

-PLADEVALL I FONT, Antoni (1978): Montesquiu. Notícia històrica. En el centenari de la creació de la parròquia. Montesquiu: Parròquia de Montesquiu. Impremta Planàs, Sant Hipòlit de Voltregà.

-MOLINA MORENO, José Antonio (1984): Montesquiu al sud del Ripollès. Ripoll: Maideu.

-MOLINA MORENO, José Antonio (2019): En temps de Josep Genollà. Societat i moviment obrer a Montesquiu. Montesquiu.

-MOLINA MORENO, José Antonio (2023): Montesquiu sota el franquisme (1939-1975). Montesquiu: José Antonio Molina Moreno.



